

भवन्स महाविद्यालय , अंधेरी - पश्चिम , मुंबई

मराठी विभाग — पदवी - कला शाखा

स्वायत्त अभ्यासक्रम - शैक्षणिक वर्ष - 2022- 23

तृतीय वर्ष पदवी कला शाखा - शैक्षणिक वर्ष — २०२३ - २४ पासून नेमलेला नवा अभ्यासक्रम

सत्र ५ वे - अभ्यासपत्रिका ४ - एकूण व्याख्याने - ६० - श्रेयांकन — ४

सत्र - ५ (BH. UAMAR501) (BH. UAMAR502) (BH. UAMAR503)

सत्र — ५ - मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (BH. UAMAR501)

घटक — १ . मराठी साहित्याची सुरुवात व महानुभावी वाङ्मय.

अ) मराठी वाङ्मयाची सुरुवात — मराठी देशीभाषा म्हणून ८ वे ९ वे शतक परिचय , शिलालेख , ताम्रपट यावरील मराठी लेखन , यादवकालीन पार्श्वभूमी - मराठीतील आद्यग्रंथाची चर्चा .

ब) महानुभाव संप्रदायाचा परिचय — तत्त्वज्ञान , प्रेरणा व स्वरूप — महानुभावी वाङ्मयाची विविधता - गद्य ग्रंथ — चरित्रग्रंथ , दृष्टांतकथा , पद्यग्रंथ — धवळे, सातीग्रंथ, टीकाग्रंथ , स्फुटग्रंथ .

घटक — २ . वारकरी पंथीयांचे वाङ्मय .

अ) तेराव्या शतकातील धार्मिक, सामाजिक पार्श्वभूमी - वारकरी पंथाची निर्मिती , पंढरीचा विडुल संप्रदाय , वारकरी पंथाचे स्वरूप , प्रेरणा

आ) ज्ञानदेव — ज्ञानदेव पंचक , नामदेव, नामदेवांचा संतमेळा यांचे वाङ्मयीन कार्य.

घटक — ३) . वारकरी पंथीयांचे वाङ्मय .

अ) बहामनी राजवट, एकनाथकालीन महाराष्ट्र , एकनाथांचे वाङ्मयीन व सामाजिक कर्तृत्व

आ) शिवकालीन महाराष्ट्र — स्वराज्य प्रेरणा , तुकारामांचे वाङ्मयीन व सामाजिक कर्तृत्व , तुकारामांचे शिष्य

घटक — ४) . पंडितीकाव्य

अ) पंडिती काव्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये - गुण दोष चर्चा.

आ) पंडीत कवी - मुक्तेश्वर , वामनपंडीत, सामराज , मोरोपंत, रघुनाथपंडीत, निरंजनमाधव इ.

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप - एकूण गुण — ६०

प्रश्न - १ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण — १२

प्रश्न - २ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण — १२

प्रश्न - ३ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण — १२

प्रश्न — ४ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण — १२

प्रश्न - ५- अंतर्गत पर्यायासह वरील चार घटकांवर आधारित दोन टीपा - गुण — १२

वर्ग चाचणी - बहुपर्यायी प्रश्न - गुण — २०

स्वाध्याय - एखाद्या घटकावरील लेखन व सादरीकरण - गुण — २०- गुण — २०

संदर्भग्रंथ -

- १) तुळपुळे शं. गो - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड — १, २, ३ महाराष्ट्र परिषद , पुणे
- २) तुळपुळे शं. गो - पाच संतकवी , सुविचार प्रकाशन , पुणे
- ३) शेवडे इंदुमती व इतर (संपा,) - संत कवयित्री - स्त्री अस्मितेचा आविष्कार
- ४) नासिराबादकर ल. रा. - प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास , फडके प्रकाशन , कोल्हापूर
- ५) वाटवे के. ना . - पंडिती काव्य
- ६) सरदार गं. बा. - संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती , म. सा. प. पुणे

सत्र ६ वे - एकूण व्याख्याने - ६० - श्रेयांकन — ४

सत्र — ६ - मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (BH. UAMAR601)

घटक — १ - शाहिरी वाङ्मय

अ) लावणी व पोवाडे या काव्यप्रकारांची स्वरूप व वैशिष्ट्ये.

आ) निवडक शाहीर कवी - होनाजी बाळा, राम जोशी , प्रभाकर, परशराम , अनंत फंदी , सगनभाऊ.

घटक — २ - महानुभाव व वारकरी पंथाखेरीज इतर पंथीयांचे वाङ्मय .

अ) नाथ व दत्त संप्रदायाचे वाङ्मयीन कार्य.

आ) लिंगायत व समर्थ संप्रदायाचे वाङ्मयीन कार्य.

घटक — ३ - हिंदू धर्माखेरीज इतर धर्मियांनी केलेली वाङ्मयनिर्मिती.

अ) ख्रिस्तीधर्मियांनी केलेली वाङ्मयनिर्मिती. (फादर स्टीफन , फादर कुऑ, सालंदाज, पाद्री आल्मेद)

आ) इस्लामधर्मियांनी केलेली वाङ्मयनिर्मिती (शहा मुंतोजी, शेख महंमद, हुसेन अंबरखान, शहामुनी)

घटक - ४ - बखर गद्याची स्वरूप व वैशिष्ट्ये .

अ) शिवपूर्वकालीन बखरी - महिकावतीची बखर , राक्षसतागडीची बखर

शिवकालीन बखरी - सभासदी बखर , चित्रगुप्त विरचित शिवाजी महाराजांचे चरित्र , ९१ कलमी बखर, मल्हार रामराव चिटणीस विरचित श्री शिवछत्रपतींचे सप्तप्रकरणात्मक चरित्र.

आ) पेशवेकालीन बखरी - नाना फडणवीसांचे आत्मचरित्र , हनुमंतस्वामीची बखर, पेशव्यांची बखर- कृष्णाजी विनायक सोहनी , पानिपतची बखर - रघूनाथ यादव, भाऊसाहेबांची बखर — कृष्णाजी शामराव, खर्डयाच्या स्वारीची बखर .

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप - एकूण गुण - ६०

प्रश्न - १ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १२

प्रश्न - २ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १२

प्रश्न - ३ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १२

प्रश्न - ४ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १२

प्रश्न - ५ - अंतर्गत पर्यायासह वरील चार घटकांवर आधारित दोन टीपा - गुण - १२

वर्ग चाचणी - बहुपर्यायी प्रश्न - गुण - २०

स्वाध्याय - एखाद्या घटकावरील लेखन व सादरीकरण - गुण - २०

संदर्भग्रंथ -

१) तुळपुळे शं. गो - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड - १, २, ३ महाराष्ट्र परिषद , पुणे

२) अदवंत म. ना. - पैजण

३) धोंड म. वा. - म- हाटी लावणी , मौज प्रकाशन , मुंबई

४) ग्रामोपाध्ये - बखरीचा पुनर्विचार

सत्र ५ वे - अभ्यासपत्रिका ५ - एकूण व्याख्याने - ६० - श्रेयांकन - ४

सत्र - ५ - भारतीय व पाश्चात्य काव्यशास्त्र (BH. UAMAR502)

घटक - १ . भारतीय साहित्यशास्त्र : संकल्पना व सिद्धांत

अ) अलंकारविचार , वक्रोक्तीविचार ,

आ) रितीसिद्धांत , ध्वनिविचार , औचित्यविचार

घटक – २. भारतीय साहित्यशास्त्र : साहित्याचा आस्वाद

अ) भरताचे रससूत्र .

आ) रससिद्धांताचे भाष्यकार – १) भट्टलोल्लट

२) श्रीशंकुक

३) भट्टनायक

४) अभिनवगुप्त

घटक – ३. भारतीय साहित्यशास्त्र : साहित्य भाषेचे स्वरूप व कार्य

अ) शब्दशक्ती - अभिधा, लक्षणा व व्यंजना

आ) वृत्त , छंद व मुक्तछंद

घटक – ३. भारतीय साहित्यशास्त्र : निर्मितीप्रक्रिया व प्रयोजनविचार

अ) साहित्यनिर्मितीची कारणे : प्रतिभा, व्युत्पत्ती व अभ्यास

आ) साहित्याची प्रयोजने - भरत ते मम्मट

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप - एकूण गुण – ६०

प्रश्न - १ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण – १२

प्रश्न - २ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण – १२

प्रश्न - ३ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण – १२

प्रश्न – ४ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण – १२

प्रश्न - ५- अंतर्गत पर्यायासह वरील चार घटकांवर आधारित दोन टीपा - गुण – १२

वर्ग चाचणी - बहुपर्यायी प्रश्न - गुण – २०

स्वाध्याय - एखाद्या घटकावरील लेखन व सादरीकरण - गुण – २०

संदर्भग्रंथ -

१) गाडगीळ स. रा. - काव्यशास्त्रप्रदीप , व्हीनस प्रकाशन , पुणे

२) देशपांडे ग. त्र्यं. - भारतीय काव्यशास्त्र , पॉप्युलर , मुंबई

३) रसाळ सुधीर – कविता आणि प्रतिमा , मौज प्रकाशन, मुंबई

४) पाटणकर वसंत – साहित्यशास्त्र – स्वरूप आणि समस्या , पद्मगंधा प्रकाशन , पुणे

५) जोग रा. श्री. - अभिनव काव्यप्रकाश , पुणे

६) पाटणकर रा. भा. - सौंदर्यमीमांसा , मौज प्रकाशन, मुंबई

सत्र ६ वे - अभ्यासपत्रिका ५ - एकूण व्याख्याने - ६० - श्रेयांकन - ४

सत्र - ६ - पाश्चात्य काव्यशास्त्र (BH. UAMAR602)

घटक - १ . पाश्चात्य साहित्यशास्त्र : साहित्याचे स्वरूप

अ) अनुकृतीसिद्धांत - प्लेटो व अँरिस्टॉटल

आ) पाश्चात्यांनी केलेल्या काव्यव्याख्या - वर्डस्वर्थ, कोलरीज, कोर्टहॉप, एडगर अँलन पो
मॅथ्यू अर्नोल्ड

घटक - २ . पाश्चात्य साहित्यशास्त्र : साहित्याची भाषा

अ) रूपक, प्रतिमा, प्रतीक

आ) अनेकार्थता, नियमोल्लंघन व अपरिचितिकरण

घटक - ३ . पाश्चात्य साहित्यविचार - साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया व प्रयोजनविचार

अ) कोलरीजचा कल्पनाशक्तीचा सिद्धांत

आ) आत्माविष्कार, जीवनभाष्य व सामाजिक बांधिलकी - प्रयोजने

घटक - ४ . पाश्चात्य साहित्यशास्त्र : साहित्याचा आस्वाद

अ) अँरिस्टॉटलचा कॅथार्सिसचा सिद्धांत

आ) आय्. ए. रिचर्ड - प्रेरणा संतुलनाचा सिद्धांत

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप - एकूण गुण - ६०

प्रश्न - १ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १२

प्रश्न - २ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १२

प्रश्न - ३ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १२

प्रश्न - ४ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १२

प्रश्न - ५ - अंतर्गत पर्यायासह वरील चार घटकांवर आधारित दोन टीपा - गुण - १२

वर्ग चाचणी - बहुपर्यायी प्रश्न - गुण - २०

स्वाध्याय - एखाद्या घटकावरील लेखन व सादरीकरण - गुण - २०

संदर्भग्रंथ -

१) करंदीकर गो. वि. - अँरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, मौज प्रकाशन, मुंबई

२) गोविलकर लीला, खांडेकर भालचंद्र - पाश्चात्य साहित्यविचार

३) रसाळ सुधीर - कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई

४) पाटणकर वसंत - साहित्यशास्त्र - स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

५) नेमाडे भालचंद्र - साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

सत्र ५वे - अभ्यासपत्रिका ६ - एकूण व्याख्याने - ४५ - श्रेयांकन - ३

सत्र - ५ - साहित्य आणि समाज (BH. UAMAR503)

घटक - १ . साहित्य व समाज अन्योन्य संबंध (१५ तासिका) श्रेयांकन - १

अ) साहित्य, समाज व संस्कृती या संकल्पना - साहित्य, समाज व संस्कृती यामधील परस्पर संबंध.

आ) तेनचा त्रिमिती सिद्धांत , मार्क्सवादी सिद्धांत , मानवतावाद यांचे स्वरूपविशेष.

घटक - २ . महानगरीय जाणिवेचे साहित्य (१५ तासिका) श्रेयांकन - १

अ) महानगरीय जाणिवेचे साहित्य - संकल्पना , स्वरूप व वैशिष्ट्ये

आ) गंगाधर गाडगीळ - १) किडलेली माणसे २) तिस- या वर्गाचा डबा

भाऊ पाध्ये - १) फाईव्ह गार्डन २) सामना

जयंत पवार - १) फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर २) टेंगशेंच्या स्वप्नात ट्रेन

घटक - ३ . ग्रामीण साहित्य (१५ तासिका) श्रेयांकन - १

अ) ग्रामीण साहित्य - संकल्पना , स्वरूप व वैशिष्ट्ये

आ) रौंदाळा - कृष्णात खोत

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप - एकूण गुण - ६०

प्रश्न - १ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १५

प्रश्न - २ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १५

प्रश्न - ३ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १५

प्रश्न - ४ - अंतर्गत पर्यायासह वरील तीन घटकांवर आधारित तीन टीपा - गुण - १५

वर्ग चाचणी - बहुपर्यायी प्रश्न - गुण - २०

स्वाध्याय - एखाद्या घटकावरील लेखन व सादरीकरण - गुण - २०

संदर्भ ग्रंथ -

१. क- हाडे सदा - साहित्य आणि समाज -

२. नेमाडे भालचंद्र - टीका स्वयंवर , साकेत प्रकाशन , औरंगाबाद

३. यादव आनंद - ग्रामीण साहित्य - स्वरूप व समस्या , मेहता पब्लिशिंग हाऊस

४. मराठी वाङ्मय कोश - खंड - ४ संपा. विजया राजाध्यक्ष , मराठी राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई

५. थोरात हरिश्रंद्र - कादंबरीविषयी, शब्द पब्लिकेशन्स , मुंबई

सत्र ६वे - अभ्यासपत्रिका ६ - एकूण व्याख्याने - ४५ - श्रेयांकन - ३

सत्र - ६ - साहित्य आणि समाज (BH. UAMAR603)

घटक - १ सामाजिक स्थित्यंतरे व मराठी साहित्य - तासिका - १५ श्रेयांकन - १

अ) महाराष्ट्रातील सामाजिक स्थित्यंतरे व मराठी साहित्य

आ) आंबेडकरवाद

घटक - २ स्त्रीवादी जाणिवेचे साहित्य - तासिका - १५ श्रेयांकन - १

अ) स्त्रीवाद - संकल्पना व स्वरूप

आ) स्त्रीवादी जाणिवेच्या कविता -

१. हिरा बनसोडे -

२. रजनी परुळेकर

३. अनुराधा पोतदार

४. मलिका अमरशेख

५. नीरजा

६. कल्पना दुधाळ -

घटक - २ दलित साहित्य - तासिका - १५ श्रेयांकन - १

अ) ग्रामीणता - संकल्पना व स्वरूप

आ) माज्या जल्माची चित्तरकथा - लक्ष्मीबाई कांबळे (दलित आत्मकथन)

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप - एकूण गुण - ६०

प्रश्न - १ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १५

प्रश्न - २ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १५

प्रश्न - ३ - अंतर्गत पर्यायासह घटक १ वरील प्रश्न - गुण - १५

प्रश्न - ४ - अंतर्गत पर्यायासह वरील तीन घटकांवर आधारित तीन टीपा - गुण - १५

वर्ग चाचणी - बहुपर्यायी प्रश्न - गुण — २०

स्वाध्याय - एखाद्या घटकावरील लेखन व सादरीकरण - गुण — २०

संदर्भ ग्रंथ -

१. शेरे नीलकंठ - आंबेडकरवाद, सुविद्या प्रकाशन , पुणे.
२. फडके भालचंद्र — दलित साहित्य , वेदना आणि विद्रोह , श्रीविद्या प्रकाशन , पुणे
३. क- हाडे सदा - दलित साहित्य
- ४, डांगळे अर्जुन — दलित साहित्य — एक चिंतन , महाराष्ट्र साहित्य संस्कृती मंडळ
५. मालशे मिलिंद - आधुनिक समीक्षा सिद्धांत